

**ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΡΗΤΗΣ
ΣΧΟΛΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ**

ΕΛΕΥΘΕΡΝΑ

**ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΕΠΕΤΗΡΙΔΑ ΤΟΥ ΤΜΗΜΑΤΟΣ
ΨΥΧΟΛΟΓΙΑΣ**

**ΤΟΜΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΣ
ΡΕΘΥΜΝΟ 2005**

Παρουσίαση του βιβλίου του Ρόμπερτ Μέλλον: «Η ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΗΣ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑΣ»

Αθήνα, 2005

Από τις Εκδόσεις «Ελληνικά Γράμματα»

Γενά Αγγελική¹

Επιτρέψτε μου να ξεκινήσω αυτή την παρουσίαση βιβλίου εκφράζοντας τις συγκινήσεις που μου προκάλεσε. Παρότι κι εγώ είχα ξεκινήσει να γράφω βιβλίο με θέμα την Ανάλυση της Συμπεριφοράς, το πρώτο, πίστευα, στα Ελληνικά, όταν πήρα στα χέρια μου το βιβλίο του Ρόμπερτ Μέλλον «Ανάλυση της Συμπεριφοράς, Τόμος Α», παρά την αρχική μου επιφύλαξη, η χαρά μου επισκίασε κάθε άλλο συναίσθημα. Η χαρά για το ότι, όπως φάνηκε από το περιεχόμενο του βιβλίου, εδώ στην Ελλάδα βρίσκεται ένας επιστήμονας που κατέχει σε βάθος και ερευνά πιστά το επιστημονικό πεδίο, το οποίο κι εγώ επέλεξα να υπηρετήσω εδώ και αρκετά χρόνια.

«Η Ανάλυση της Συμπεριφοράς» δεν είναι ένα εισαγωγικό βιβλίο με μια οριζόντια ανασκόπηση των βασικότερων αρχών της ανάλυσης της συμπεριφοράς. Είναι μια βαθιά κάθετη τομή σε πεδία τα οποία ο συγγραφέας επεξεργάζεται με ακρίβεια, σαφήνεια και επιστημονική λιτότητα. Η προσέγγιση του συγγραφέα στην παρουσίαση της Ανάλυσης της Συμπεριφοράς είναι πρωτότυπη και ενδιαφέρουσα. Πραγματεύεται αρκετά θέματα που αφορούν κυρίως στη θεραπεία της συμπεριφοράς, παρέχοντας στον αναγνώστη, όχι μόνο απαντήσεις, αλλά και ερεθίσματα τέτοια, που τον ωθούν να ανατρέξει στις πηγές και να διερευνήσει περαιτέρω τους τομείς που τον ενδιαφέρουν περισσότερο.

Ξεκινώντας από την Πρώτη Ενότητα, θα πρέπει να τονίσουμε ότι ο συγγραφέας προσπαθεί να προκαταλάβει θετικά τον αναγνώστη για το αντικείμενο της μελέτης του βιβλίου του και το καταφέρνει. Επιπλέον, στην ενότητα αυτή ο συγγραφέας αναλύει πολύ σημαντικές έννοιες της «ανάλυσης της συ-

---

¹ Τμήμα ΦΠΨ Πανεπιστήμιο Αθηνών
e-mail: agena@ath.forthnet.gr & agena@ppp.uoa.gr

μπεριφοράς», αντιπαραθέτοντας τη θεώρηση του Συμπεριφορισμού με τους τρόπους ανάλυσης άλλων σημαντικών σχολών της ψυχολογίας. Η ανάλυση και η συγκριτική ματιά του συγγραφέα βοηθά τον αναγνώστη, σε λίγες μόνο σελίδες, να «γευθεί» και να επεξεργαστεί σημαντικές ψυχολογικές έννοιες, όπως την έννοια του «νου» ή την έννοια της «μεθόδου», υπό το πρίσμα της θεωρίας της ανάλυσης της συμπεριφοράς. Ακολουθεί μια εισαγωγή στη μεθοδολογική προσέγγιση και στους πειραματικούς σχεδιασμούς, που αξιοποιούνται στο πλαίσιο της πειραματικά θεμελιωμένης ανάλυσης της συμπεριφοράς, η οποία μυεί τον αναγνώστη σε σημαντικές διαφοροποιήσεις της συμπεριφοριοαναλυτικής προσέγγισης από άλλες προσεγγίσεις σε ζητήματα που σχετίζονται με τη μεθοδολογία της έρευνας. Ο συγγραφέας δεν περιορίζεται στην επισήμανση αυτών των διαφορών, αλλά τεκμηριώνει τα οφέλη που προκύπτουν από την εφαρμογή των μεθοδολογικών επιλογών της συμπεριφορικής ανάλυσης, όπως για παράδειγμα της μεθόδου της «εκτεταμένης ατομικής ανάλυσης».

Μετά την Πρώτη Ενότητα, που θα μπορούσαμε να τη χαρακτηρίσουμε ως μια επιλεκτική εισαγωγή στο θεμελιώδη συμπεριφορισμό, υπό το πρίσμα της παρουσίασης βασικών εννοιών, αλλά και μεθοδολογικών αξιωμάτων και διαδικασιών που αξιοποιούνται στο πλαίσιο της ανάλυσης της συμπεριφοράς, ακολουθεί η Δεύτερη Ενότητα, η οποία δηλώνει, σαφώς, την ερευνητική εστίαση του συγγραφέα στον τομέα που θα χαρακτηρίζαμε ως θεραπεία της συμπεριφοράς (behavior therapy). Η επιλογή αυτή του συγγραφέα δικαιολογεί την εκτενή παρουσίαση της εξαρτημένης ή κλασικής αντανάκλαστικής μάθησης, η οποία βέβαια και αποτέλεσε την πεμπτούσια του συμπεριφορισμού στο ξεκίνημά του ως μιας σαφώς διαφοροποιημένης προσέγγισης, τόσο σε θεωρητικό όσο και σε κλινικό επίπεδο, σε σύγκριση με τις προγενέστερες θεωρητικές ψυχολογικές προσεγγίσεις. Επιπλέον, οι αρχές της κλασικής εξαρτημένης μάθησης εξακολουθούν να έχουν εξέχουσα σημασία και από θεωρητικής άποψης, αλλά και γιατί καθοδήγησαν και καθοδηγούν το έργο των θεραπευτών της συμπεριφοράς.

Η Τρίτη Ενότητα, όπως και η Δεύτερη, παρουσιάζει ενδιαφέρον για τον αναγνώστη, ιδιαίτερα δε γι' αυτόν που θα εντρυφήσει στη θεραπεία της συμπεριφοράς, εφόσον εστιάζει στις τεχνικές που αναδείχθηκαν από ερευνητές - θεραπευτές της συμπεριφοράς, στηριζόμενους, πάντοτε, στις αρχές της θεωρίας της κλασικής εξαρτημένης μάθησης. Παρότι η τρίτη ενότητα είναι σύντομη, είναι περιεκτική και περιλαμβάνει ένα πλήθος τεχνικών και εφαρμογών στα σημαντικά πεδία της θεραπείας της συμπεριφοράς.

Με την Τέταρτη Ενότητα ξεκινά ουσιαστικά το δεύτερο μέρος του βιβλίου που αφορά στη συντελεστική μάθηση, όπως αναδείχθηκε από τον B.F. Skinner ως ξεχωριστή μορφή μάθησης από την κλασική εξαρτημένη μάθηση.

Στην παρουσίαση του συντελεστικού προτύπου μάθησης, ο συγγραφέας, με την ίδια συνέπεια, διερευνά και πάλι σε βάθος και επιλεκτικά κάποια σημαντικά ζητήματα που σχετίζονται με αυτό το πρότυπο μάθησης. Υπ' αυτή, λοιπόν, την έννοια, και πάλι το παρόν βιβλίο δεν αποτελεί μια απλοϊκή εισαγωγή στη συντελεστική μάθηση, αλλά τολμά μια βαθιά τομή σε καίριες έννοιες και ζητήματα που αφορούν σε αυτή. Ένα ιδιαίτερα ενδιαφέρον παράδειγμα ενδελεχούς ανάλυσης αποτελεί η ενότητα με τίτλο: «Ομοιότητες μεταξύ συντελεστικής τάξης και του βιολογικού είδους» (σελ. 200), η οποία είναι και ενδεικτική της εμβέλειας στην οποία μπορεί να κινηθεί ο συγγραφέας, όσον αφορά στο πεδίο της ανάλυσης της συμπεριφοράς.

Η Πέμπτη και τελευταία Ενότητα είναι αυτή που, κατά κύριο λόγο, δίνει το στίγμα του βιβλίου, εφόσον παρέχει τη δυνατότητα στον αναγνώστη να εμπεδώσει, μέσω των παραδειγμάτων που παρέχει, τις αρχές που αναλύθηκαν στα θεωρητικού περιεχομένου κεφάλαια. Η ενότητα αυτή ξεκινά με απλά παραδείγματα της καθημερινότητας, για να εισαγάγει κλιμακωτά τον αναγνώστη σε όλο και πιο απαιτητικές έννοιες, δηλαδή έννοιες που ο αναγνώστης δε μπορεί να κατανοήσει παρά μόνο μέσα στο ευρύτερο θεωρητικό πλαίσιο της ανάλυσης της συμπεριφοράς και οι οποίες αποτελούν την τεχνική ορολογία αυτής της προσέγγισης. Προοδευτικά, τα παραδείγματα γίνονται πιο σύνθετα, εφόσον αντλούνται από τον τομέα της βασικής έρευνας, ενώ παρέχονται στο τέλος και παραδείγματα από το πεδίο των εφαρμογών της ανάλυσης της συμπεριφοράς. Κατ' αυτό τον τρόπο ο συγγραφέας, εκτός από μια εισαγωγή σε βασικές έννοιες της ανάλυσης της συμπεριφοράς, παρέχει, επιπλέον, στον αναγνώστη τη δυνατότητα να εκτιμήσει το εύρος των βασικών και εφαρμοσμένων πεδίων που εμπεριέχει το φάσμα της ανάλυσης της συμπεριφοράς.

Η συνοπτική παρουσίαση του Τόμου Β από το συγγραφέα προοιδαίνει τον αναγνώστη για μια εξίσου ενδιαφέρουσα θεματολογία με αυτή που περιλαμβάνει ο Τόμος Α. Τα ευρετήρια όρων, θεμάτων και ονομάτων καθιστούν το βιβλίο του κ. Μέλλον εύχρηστο για τον αναγνώστη, ενώ η βιβλιογραφία στο τέλος του βιβλίου θα ήταν εξαιρετικά χρήσιμη για όποιον τυχόν ενδιαφέρεται για μια συνολική ανασκόπηση της βιβλιογραφίας που αξιοποιήθηκε για τη συγγραφή του παρόντος βιβλίου.

«Η Ανάλυση της Συμπεριφοράς» του Ρόμπερτ Μέλλον έρχεται να καλύψει ένα τεράστιο κενό στην ελληνική βιβλιογραφία και το κάνει με υποδειγματικό τρόπο, γιατί αφενός αναδεικνύει τον θεωρητικό και ερευνητικό πλούτο του αντικειμένου που πραγματεύεται, και αφετέρου παρέχει ερεθίσματα για τον αναγνώστη-ερευνητή που επιθυμεί να εντρυφήσει διεξοδικότερα είτε σε εισαγωγικό είτε σε πιο προχωρημένο επίπεδο στον τομέα της Ανάλυσης της Συμπεριφοράς και των εφαρμογών της. Το παρόν βιβλίο είναι ιδιαίτερα

χρήσιμο για φοιτητές, ψυχολόγους, επαγγελματίες της θεραπείας της συμπεριφοράς και γενικότερα για τον αναγνώστη ή ερευνητή που ενδιαφέρεται να ενημερωθεί για αυτόν τον ενδιαφέροντα και με πλείστες εφαρμογές τομέα της Ανάλυσης της Συμπεριφοράς.